

Čís. 7146.

Pozůstalosti po katolických duchovních.

Předpisy dvorských dekretů ze dne 25. dubna 1817, čís. 1332 sb. z. s. a ze dne 30. července 1824, čís. 2027 sb. z. s. nepozbyly dosud platnosti.

Prohlásil-li dědic po katolickém duchovním buď hned na vyzvání soudu nebo v řízení o soudním ohledání škod na farních budovách, že neuznává výši škod nebo vůbec povinnost k náhradě, nemůže mu pozůstalostní soud uložití proti jeho vůli zaplacení částky na opravy ani útrat správního řízení. Nárok státu vykonávajícího dozor nad jměním církevním, by dědic dal opravit na farních budovách, co z nedbalosti, zavinění nebo zrušení zemřelého faráře, obročníka neb jejich lidí bylo prokazatelně poškozeno, dlužno v tomto případě poukázati na pořad práva.

(Rozh. ze dne 14. června 1927, R I 445/27.)

V pozůstalostním řízení po katolickém faráři navrhla finanční prokuratura, by bylo vydáno usnesení, jímž by se uložila universální dědičce povinnost ku zaplacení částky týkající se opravy farních budov, jakož i útrat, jež byly spojeny dosud se správním řízením, obzvláště s komisí. Soud první stolice odkázal finanční prokuraturu s jejími nároky na pořad práva. Rekursní soud napadené usnesení potvrdil. Důvody: Podle § 107 nesp. říz. má v řízení pozůstalostním, měl-li zůstavitel duchovní obroč, býti vypočtena částka a je-li třeba, zjištěna znalci, kterou obroč má nahraditi pozůstalosti neb naopak. Předpis tento upravují blíže dvorské dekry ze dne 25. dubna 1817, čís. 1332 sb. z. s. a ze dne 30. července 1824, čís. 2027 sb. z. s. Pro řešení věci, která je předmětem stížnosti, jsou směrodatny zejména odstavce písm. b), c) a d) dvorského dekretu ze dne 25. dubna 1817, čís. 1332 sb. z. s. Podle právě citovaného odstavce písm. b) má výsledek šetření o stavu farních budov a o škodách, které zavinil zemřelý farář — kterážto šetření byla vykonána krajským úřadem a sdělena zemské správě — býti sdělen pozůstalostnímu soudu, jenž pak to oznámí dědicům nebo zástupcům podstaty a vyzve je k vyjádření, urče přiměřenou, ale krátkou dobu, zda jsou ochotni nahraditi žádaný peníz, či zda žádají, by byl vykonán soudní odhad. V případě tomto soud první stolice nařídil na den 31. března 1925 komisi za účelem oddělení obročního jmění od soukromého jmění zůstavitelova, jakož i k vyšetření stavu farních a hospodářských budov i k sepisu inventáře. Při této komisi se jen povrchně provedlo ohledání stavu budov farních a hospodářských, které se neodhadovaly proto, že se uvolila universální dědička zaplatiti peníz 3.500 Kč, který zástupce patronátu přijal. Do inventáře pak byla do stavu pasiv pouze přijata tato položka jako pohledávka patronátního úřadu na opravy. Teprve později bylo soudu první stolice sděleno jak patronátním

úřadem, tak i finanční prokuraturou, že zemská správa politická po rozumu hořejšího dvorského dekretu upravila výši celkového nákladu na opravy, které má pozůstalost hraditi, na 29.618 Kč 06 h, takže odečte-li se uznaná část 3.500 Kč, přihlašuje se k pozůstalosti ještě zbytek 25.118 Kč 06 h. Soudní komisař obsah této přihlášky oznámil po rozumu písm. b) shora citovaného dvorského dekretu universální dědičce s tím, by do 8 dnů soudu sdělila, zda přihlášenou tuto pohledávku uznává a svoluje, by byla vydána patronátnímu úřadu ze jmění pozůstalostního. To se stalo vyzváním ze dne 15. června 1926, které bylo podle úředního záznamu vypraveno 16. června 1926. Universální dědička pak na to podáním ze dne 22. června 1926 soudnímu komisaři odpověděla, že vůbec neuznává naprosto pohledávku patronátního úřadu a nesouhlasí s tím, by peníz přihlášený byl vydán patronátnímu úřadu. Totéž v podstatě oznámila i soudu první stolice podáním ze dne 2. září 1926, kde opakuje, že uznala jen peníz 3.500 Kč, kdežto další zbytek vůbec odmítá s tím, že nemůže býti vzat vůbec v úvahu. Když pak finanční prokuratura žádala, by soud první stolice uložil universální dědičce povinnost, by zaplatila celou přihlášenou pohledávku, zamítl první soud žádost tuto, odkávav žadatele na pořad práva soukromého. Vychází otázka, zda první soud nebyl povinen v řízení nesporném po případném soudním ohledání podle písm. c) a d) shora citovaného dvorského dekretu náhradu za špatný stav budov určit, jak se toho v podstatě domáhá stěžovatelka. Soud rekursní stotožňuje se s právním stanoviskem soudu stolice první, které odpovídá stavu věci i zákonu. Ač shora citovaný dvorský dekret mluví o tom, že postup v něm upravený děje se »by se zamezily spory s dědici zemřelého«, a ač znění § 107 nesp. říz. zdá se na první pohled nasvědčovati tomu, že soud náhradu musí vypočísti, je-li třeba, i po předchozím znaleckém důkazu, přece nepřikloňuje se soud rekursní k právnímu stanovisku stížnosti, jsa toho názoru, že sice nesporný soudce má se snažiti, pokud možno, zabrániti vyřešení otázky náhrady cestou spornou, že však musí při tom dbáti zásad ovládajících řízení nesporné, podle nichž, jakmile dědic vůbec odepře uznati pohledávku přihlášenou k pozůstalosti, nezbývá než podle povšechné zásady § 2 čís. 7 nesp. říz. věřitele odkázati na pořad práva. Oč běží jiného než o přihlášku pohledávky k pozůstalosti, tedy o soudní postup za řízení pozůstalostního? Toto jest upraveno patentem ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. zák., který podle čl. III. úvodního zákona nyní platí výlučně, takže důsledně musí nesporný soudce dbáti jeho zásad, zejména i zásady § 2 čís. 7 (srov. i § 105 nesp. říz.). Proto také předpis § 107 nesp. říz. dlužno vykládati v rámci těchto všeobecných předpisů. Dvorský dekret ze dne 25. dubna 1817, čís. 1332 sb. z. s. v písm. b) nařizuje, by dědic se vyjádřil ve lhůtě soudem k tomu udělené, zda jest ochoten nahraditi žádaný peníz či zda žádá, by bylo vykonáno soudní ohledání. Dědička v tomto případě setrvala na tom, že vůbec neuznává přihlášenou pohledávku, pokud převyšuje peníz 3.500 Kč, že vůbec ji odmítá a také vůbec ani nežádala za soudní ohledání. Jen v tom případě, kdyby za soudní ohledání žádala, nastávají po názoru soudu rekursního důsledky vytčené v odstavcích písm. c) a d) jmenovaného dvorského dekretu, zejména jen

také v tomto případě určí soud náhradu za špatný stav budov. Také předpis § 107 nesp. říz. ustanovuje, že se zjišťuje náhrada znalci jen, je-li toho třeba. čímž míní se patrně jen případy, kdy došlo k soudnímu odhadu k žádosti dědicově. Též odstavec písm. d) dopouští i při určení náhrady soudem po soudním ohledání další pořad právní. Bylo by zajisté nevhodným, by soud vykonával soudní odhad snad i proti žádosti dědicově, když předem jest jisto, že dědic odhadu vůbec si nepřeje a s odhadem tím vůbec nesouhlasí. Žádal-li dědic za soudní odhad, pak ovšem se vykoná a soud uzná na náhradu podle písm. d); nežádal-li zaň, nemělo by smyslu odhad vykonati a uznati na náhradu proti vůli dědice, který v případě, že žádá za odhad, nepřímou tím uznává, že pro účely řízení nesporného bude nutno výsledek řádně vykonaného odhadu položití základem náhrady, při čemž ostatně vždy je mu vyhrazeno nastoupiti pořad práva. Poněvadž — jak již shora bylo uvedeno — vyzvání po rozumu dvorského dekretu ze dne 25. dubna 1817, čís. 1332 sb. z. s. nevztahovalo se také výslovně na skutečnost, zda dědička ve lhůtě jí k tomu určené žádá, by byl vykonán soudní odhad — bylo nařízeno doplnění řízení v tomto směru. Soud první stolice v tomto směru učinil dodatečné vyzvání k dědičce, která však ve lhůtě jí k tomu sdělené rozhodně prohlásila, že takového soudního odhadu si nepřeje. Soud rekursní uznává tudíž postup soudu první stolice, hájený napadeným usnesením, za správný (srov. i rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 6. července 1904, čís. 9620 Gl. U. č. 2741 n. ř.), pročež stížnosti nevyhověl.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolacímu rekursu finanční prokuratury.

D ů v o d y:

Napadené usnesení se bere v rozpor pro nesprávné posouzení věci po stránce právní a pro odpor s příslušnými zákonnými předpisy. Jak viděti, jedná se patrně o totéž. Stěžovatelka poukazuje na to, že § 107 pat. o nesp. říz., dv. dekr. ze dne 25. dubna 1817, čís. 1332 a ze dne 30. července 1824, čís. 2027 sb. z. s. jsou zvláštními předpisy veřejného práva, jichž účelem jest uhraditi nebo zabezpečiti opravy farních budov z pozůstalého jmění ještě za řízení pozůstalostního a než je vydána odevzdací listina, by se zamezily spory s dědici, takže těchto předpisů musí býti dbáno spíše než ostatních ustanovení patentu o nesp. říz. Vytýká dále nesprávnost názoru rekursního soudu, že důsledky vytčené v odst. písm. c) a d) prv uvedeného dvorního dekretu nastávají jen v tom případě, žádala-li dědička za soudní ohledání, poněvadž prý to nemůže býti závislým na libovůli dědicově a hájí názor, že ať dědička neuznala nárok neb i nežádala za soudní ohledání, musí soud určití náhradu za špatný stav farních budov. Pokud tak soud neučinil, je prý řízení zmatečné a neúplné. Než názoru mimořádné stížnosti (§ 16 nesp. říz.) nelze přisvědčiti. Předpisy citovaných dvorních dekretů nepozbyly ovšem dosud platnosti přes čl. III. úv. zák. k pat. ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. zák., neboť nejen že § 57 zák. ze dne 7. května 1874, čís. 50 ř. zák. ponechal v platnosti posavadní předpisy o zřízení a udržování katoli-

ckých kostelních a obročních budov, nýbrž také § 107 nesp. říz., pojednávající o soupisech jmění obročního a vlastního jmění pozůstalostního po držitelích duchovního obročí, odkazuje výslovně na zvláštní předpisy o tom vydané. Podle dvorního dekretu ze dne 25. dubna 1817 má správní úřad bezodkladně vyšetřiti stav budov, zjistiti škody, vzniklé nedbalostí, zaviněním nebo zpustošením posledního uživatele obročí neb jeho lidí, jakož i podati výkaz o nákladu na opravy, pozůstalostní soud pak má vyzvati dědice k prohlášení, zda nahradí tuto částku či zda žádají o soudní ohledání. V tomto druhém případě závisí na soudním rozhodnutí, zda dědicům bude uložena náhrada oprav a útrat ohledání a, stalo-li se tak, má býti potřebný peníz ihned z pozůstalostní podstaty odveden bez ohledu na to, zda snad dalším právním postupem dědiců proti tomuto rozhodnutí byla jim náhrada zmírněna. Ustanovení tato mají ovšem ráz práva veřejného a účelem jejich jest, jak výslovně uvedeno v úvodu dvorního dekretu ze dne 25. dubna 1817, by se tímto řízením předešlo sporům s dědici a dosáhlo, pokud možno, rychlého obnovení budov farního obročí na náklad pozůstalosti pro zavinění neb nedbalost faráře neb obročníka nebo jeho lidí. Ale již z těchto ustanovení plyne, že dědic nemusí se spokojiti s nálezem škod a rozpočtem nákladů znalce správního úřadu. Tomu nasvědčují zejména předpisy písm. b) až d), že dědic se má u pozůstalostního soudu prohlásiti, zda škody administrativně shledané a rozpočtené nahradí, či zda žádá o soudní ohledání, že i proti právoplatnému nálezu v řízení zavedeném na žádost o soudní ohledání přísluší dědici další postup právní a že podle dvorního dekretu ze dne 30. července 1824 nesmí pozůstalost býti odevzdána, pokud nebylo vykázáno splnění nebo zajištění odškodného ohledně budov patřících k obročí. Úprava soudního řízení, o němž mluví písmena d) dvorního dekretu ze dne 25. dubna 1817, doznala však změny předpisem § 2 čís. 7 pat. o nesp. říz., jenž podle čl. III. úvod. zák. jest tu směrodatný a jenž nepřipouští, by v pozůstalostním řízení bylo rozhodováno o sporných skutkových okolnostech, k jichž řešení nestačí prostředky tohoto řízení. Prohlásil-li tedy dědic buď hned na vyzvání soudu nebo při řízení o soudním ohledání škod, že neuznává výše škod nebo vůbec povinnosti k náhradě, nemůže pozůstalostní soud, jak to neprávem žádá stěžovatelka, rozhodnutím uložit naproti jeho vůli zaplacení částky na opravy neb i útraty správního řízení. Též v tomto případě prohlásila dědička opětovně, že pohledávky patronátního úřadu vůbec neuznává a nesouhlasí, by částka přihlášená tímto úřadem a finanční prokuraturou na zřízení oprav farních a hospodářských budov byla z pozůstalosti vydána, dodavši později na zvláštní vyzvání, že ani soudního odhadu pozůstalostním soudem si nepřejde. Správně tedy jednaly nižší soudy nepřipustivše rozhodování o této sporné otázce v řízení pozůstalostním. Má-li dědic zemřelého uživatele farního obročí, jak praví dvorní dekret ze dne 25. dubna 1817, z pozůstalostní podstaty dáti opraviti na farních budovách, co z nedbalostí, zavinění neb zpustošení zemřelého faráře, obročníka nebo jejich lidí prokazatelně bylo poškozeno, tedy z úvodu náhrady škody, právem byl nárok stěžovatelčin odkázán na pořad práva.